Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
JÁN MAZÁK
prednesené 16. februára 2012 [1]

Spojené veci C-611/10 a C-612/10
Waldemar Hudzinski
proti

Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse
a
Jaroslaw Wawrzyniak
proti
Agentur für Arbeit Mönchengladbach – Familienkasse

[návrhy na začatie prejudiciálneho konania podané Bundesfinanzhof (Nemecko)]

„Sociálne zabezpečenie — Rodinné prídavky — Článok 14 ods. 1 písm. a) a článok 14a ods. 1 písm. a) nariadenia (EHS) č. 1408/71 — Dočasná práca v inom členskom štáte — Uplatniteľná právna úprava — Právo členského štátu, ktorý nie je príslušným štátom, priznať rodinné prídavky“

I – Úvod

1. Dvomi samostatnými uzneseniami z 21. októbra 2010, ktoré boli Súdnemu dvoru doručené 23. decembra 2010, položil Bundesfinanzhof (Spolkový finančný súd, Nemecko) Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky podľa článku 267 ZFEÚ týkajúce sa výkladu článku 14 ods. 1 písm. a) a článku 14a ods. 1 písm. a) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení vyplývajúcom z nariadenia Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996 [2], ktoré bolo zmenené a doplnené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 647/2005 z 13. apríla 2005 [3] (ďalej len „nariadenie č. 1408/71“).

2. Návrhy na začatie prejudiciálneho konania boli podané v dvoch konaniach, ktoré sa obidve týkajú nároku na rodinné prídavky v Nemecku: vo veci C-611/10 sú účastníkmi konania W. Hudzinski, poľský štátny príslušník, ktorý pracoval ako sezónny zamestnanec v Nemecku, a Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse (Agentúra pre zamestnanie a rodinné dávky, Wesel) a vo veci C-612/10 sú účastníkmi konania J. Wawrzyniak, poľský štátny príslušník, ktorý pracoval v Nemecku ako „vyslaný zamestnanec“, a Agentur für Arbeit Mönchengladbach – Familienkasse (Agentúra pre zamestnanie a rodinné dávky, Mönchengladbach).

1 — Jazyk prednesu: angličtina.
2 — Ú. v. ES L 28, 1997, s. 1; Mim. vyd. 15/002, s. 68.
3 — Ú. v. EÚ L 117, s. 1.

3. Vnútroštátny súd chce v podstate zistiť, v akom rozsahu má členský štát, ktorý nie je príslušným štátom a ktorého právna úprava sa podľa nariadenia č. 1408/71 voči zamestnancovi neuplatní, napriek tomu voľnosť, keď dotknutému zamestnancovi priznáva rodinné dávky, akými sú prídavky na deti v týchto veciach. V dôsledku toho chce objasniť určité aspekty rozsudku vo veci C-352/06, Bosmann, v ktorom Súdny dvor síce rozhodol, že za okolností tejto veci sa od Nemecka nevyžadovalo, aby priznalo rodinné prídavky, ale poznamenal, že členský štát bydliska nemôže byť zbavený práva priznať takéto prídavky osobám s bydliskom na jeho území. [4]

II – Právny rámec

A – *Právna úprava Európskej únie (ďalej len „EÚ“)*

4. V rozsahu, ktorý je relevantný pre prejednávané veci, článok 13 nariadenia č. 1408/71 s nadpisom „Všeobecné pravidlá“ stanovuje s ohľadom na určenie uplatniteľnej právnej úpravy toto:

„1. Pokiaľ v článkoch 14c a 14f nie je ustanovené inak, osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s ustanoveniami tejto hlavy.

2. Pokiaľ články 14 až 17 neustanovujú inak:

a) na osobu zamestnanú na území jedného členského štátu sa vzťahujú právne predpisy tohto štátu dokonca aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu alebo ak sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo fyzickej osoby, ktorá ho zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu;

…“

5. Článok 14 nariadenia č. 1408/71 s nadpisom „Osobitné pravidlá, ktoré sa vzťahujú na osoby vykonávajúce závislú činnosť, okrem námorníkov“, znie:

„Článok 13 ods. 2 písm. a) sa použije s nasledujúcimi výnimkami a výhradami:

1. a) Osoba, ktorá je zamestnaná na území členského štátu podnikom, pre ktorý zvyčajne pracuje, a ktorá je vyslaná týmto podnikom na územie iného členského štátu, aby tam vykonávala prácu pre tento podnik, naďalej podlieha právnym predpisom prvého členského štátu za predpokladu, že predpokladané trvanie tejto práce neprekročí 12 mesiacov a že nie je vyslaná s cieľom, aby nahradila inú osobu, ktorá ukončila dobu svojho vyslania;

…“

6. Článok 14a nariadenia č. 1408/71 s nadpisom „Osobitné pravidlá týkajúce sa osôb, okrem námorníkov, ktoré sú samostatne zárobkovo činné“, stanovuje:

„Článok 13 ods. 2 písm. b) sa použije s nasledujúcimi výnimkami a výhradami:

1. a) osoba, ktorá je obvykle samostatne zárobkovo činnou osobou na území jedného členského štátu a ktorá vykonáva prácu na území iného členského štátu, naďalej podlieha právnym predpisom prvého členského štátu za predpokladu, že predpokladané trvanie tejto práce nebude dlhšie než 12 mesiacov;

4 — Rozsudok z 20. mája 2008, Zb. s. I-3827, body 27 až 32.

…“

7. Článok 73 nariadenia č. 1408/71 s nadpisom „Zamestnanci alebo samostatne zárobkovo činné osoby, ktorých rodinní príslušníci majú bydlisko v inom členskom štáte, ako je príslušný štát“, znie:

„Zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá podlieha právnym predpisom členského štátu, má nárok ohľadom svojich rodinných príslušníkov, ktorí majú bydlisko na území iného členského štátu, na rodinné dávky, ktoré [sú] ustanovené právnymi predpismi prvého štátu, ako keby mali bydlisko v tomto štáte, podľa [s výhradou – *neoficiálny preklad*] ustanovení prílohy VI.“

B – *Vnútroštátna právna úprava*

8. V Einkommensteuergesetz (nemecký spolkový zákon o dani z príjmov) (ďalej len „EStG“) § 62 bod 1, ktorý má názov „Oprávnené osoby“, stanovuje:

„Na deti v zmysle § 63 má nárok na prídavok na deti podľa tohto zákona ten:

1. kto má v tuzemsku trvalý pobyt alebo sa tu obvykle zdržiava, alebo

2. kto nemá v tuzemsku trvalý pobyt ani sa tu obvykle nezdržiava, ale

a) má neobmedzenú daňovú povinnosť k dani z príjmov podľa § 1 ods. 2 alebo

b) sa s ním zaobchádza, ako keby mal neobmedzenú daňovú povinnosť k dani z príjmov podľa § 1 ods. 3.“

9. V rozsahu, ktorý je relevantný pre prejednávané veci, § 65 EStG stanovuje:

„1. Prídavky na deti sa neposkytujú na dieťa, na ktoré je poskytovaná jedna z nasledujúcich dávok alebo na ktoré by taká dávka bola poskytovaná, ak by sa o ňu požiadalo:

(1) …

(2) prídavky na deti poskytované v zahraničí a porovnateľné s prídavkami na deti alebo s jednou z dávok uvedenou v bode 1;

(3) …

2. Ak je v prípadoch uvedených v odseku 1 bode 1 výška hrubej sumy inej dávky nižšia než prídavky na deti podľa § 66, vyplatia sa prídavky na deti vo výške rozdielu, ak predstavuje minimálne 5 eur.“

III – Konania, v ktorých rozhoduje Bundesfinanzhof, a prejudiciálne otázky

A – *Vec C-611/10*

10. W. Hudzinski, poľský občan, pôsobí v Poľsku ako samostatne hospodáriaci roľník a je tam sociálne poistený.

11. Od 20. augusta do 7. decembra 2007 pracoval ako sezónny zamestnanec v podniku v oblasti záhradníctva v Nemecku.

12. Na základe vlastnej žiadosti bol žalobca považovaný za daňovníka s neobmedzenou daňovou povinnosťou k dani z príjmu v Nemecku za rok 2007 podľa § 1 ods. 3 EStG.

13. W. Hudzinski podal žiadosť podľa § 62 a nasl. EStG o priznanie prídavkov na deti za každé zo svojich dvoch detí vo výške 154 EUR mesačne za obdobie, počas ktorého pracoval ako sezónny zamestnanec v Nemecku.

14. Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse zamietla žiadosť, ako aj následnú sťažnosť. Finanzgericht (finančný súd) zamietol žalobu proti tomuto rozhodnutiu.

15. W. Hudzinski preto podal proti rozsudku, ktorý vydal Finanzgericht, opravný prostriedok na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.

16. Vo veci samej W. Hudzinski predovšetkým tvrdí, že z rozsudku Bosmann [5] vyplýva, že podľa článku 13 a nasl. nariadenia č. 1408/71 musí členský štát, ktorý nie je príslušným štátom podľa tohto nariadenia, napriek tomu priznať rodinné prídavky, ak sú splnené príslušné podmienky podľa vnútroštátneho práva – v tejto veci § 62 a nasl. EStG.

17. Vnútroštátny súd v tomto ohľade poznamenáva, že ani podľa rozsudku Bosmann [6] nemá iný členský štát než príslušný štát podľa článku 14a ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 právomoc priznať osobe rodinné prídavky podľa vnútroštátneho práva, ibaže by táto osoba inak bola právne znevýhodnená v dôsledku výkonu svojho práva na voľný pohyb – čo však nie je situácia, v ktorej sa nachádza W. Hudzinski.

18. Ak by ale iný členský štát než príslušný štát mal právomoc priznať rodinné prídavky bez ohľadu na to, či výkon práva na voľný pohyb viedol k právnemu znevýhodneniu, vnútroštátny súd sa pýta, či by takáto právomoc mohla vzniknúť aj za okolností veci, ktorú prejednáva, kde – na rozdiel od situácie v rozsudku Bosmann [7] – ani dotknutý zamestnanec, ba ani jeho deti nemajú bydlisko ani sa obvykle nezdržujú na území iného členského štátu než príslušného štátu.

19. Za týchto okolností Bundesfinanzhof rozhodol prerušiť konanie a položil Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 14a ods. 1 písm. a) nariadenia (ES) č. 1408/71 vykladať tak, že odníma členskému štátu, ktorý je podľa tohto nariadenia nepríslušný, oprávnenie priznať na základe svojej vnútroštátnej právnej úpravy rodinné dávky pracovníkovi len prechodne zamestnanému na jeho území v každom prípade vtedy, keď samotný pracovník, ako ani jeho deti v nepríslušnom štáte nebývajú ani sa tam zvyčajne nezdržiavajú?“

B – *Vec C-612/10*

20. J. Wawrzyniak je poľský občan, ktorý žije spolu so svojou manželkou a dcérou v Poľsku, kde je poistený v systéme sociálneho zabezpečenia.

21. Od februára do decembra 2006 J. Wawrzyniak pracoval v Nemecku ako „vyslaný zamestnanec“. Za rok 2006 mu bola spolu s jeho manželkou vyrubená daň z príjmov v Nemecku.

5 — Tamže.
6 — Tamže.
7 — Tamže.

22. Za obdobie, počas ktorého pracoval v Nemecku, žiadal J. Wawrzyniak o vyplatenie prídavkov na dieťa za svoju dcéru, ktorá sa narodila v roku 2005, vo výške 154 eur mesačne podľa § 62 a nasl. EStG. Počas tohto obdobia bola manželka J. Wawrzyniaka v Poľsku pokrytá iba nemocenským poistením a v tejto krajine dostávala prídavky na dieťa za ich dcéru v mesačnej výške 48 PLN (približne 12 EUR).

23. Agentur für Arbeit Mönchengladbach – Familienkasse zamietla žiadosť J. Wawrzyniaka o vyplatenie prídavkov na dieťa podľa § 62 a nasl. EStG, ako aj sťažnosť, ktorú podal proti tomuto zamietnutiu. Žaloba podaná na Finanzgericht (finančný súd) bola takisto neúspešná.

24. V konaní vo veci samej musí vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, rozhodnúť o dovolaní J. Wawrzyniaka proti rozsudku, ktorý vydal Finanzgericht.

25. Rovnako ako W. Hudzinski aj J. Wawrzyniak tvrdí v konaní vo veci samej, že v súlade s rozsudkom Bosmann sa ustanovenia vnútroštátneho práva uvedené v § 62 a nasl. EStG uplatnia na jeho prípad bez ohľadu na skutočnosť, že podľa článku 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 nie je nemecká právna úprava na neho uplatniteľná na účely tohto nariadenia.

26. Bundesfinanzhof tak ako vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania vo veci C-611/10 zastáva názor, že v súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora nemá iný členský štát než príslušný štát podľa článku 13 a nasl. nariadenia č. 1408/71 právomoc na priznanie nemeckých prídavkov na dieťa, aj keď sú splnené požiadavky podľa § 62 a nasl. EStG.

27. Bundesfinanzhof osobitne poukazuje na to, že na rozdiel od rozsudku vo veci B. Bosmannovej [8] nespôsobil výkon práva na voľný pohyb J. Wawrzyniakovi nijakú stratu právnych nárokov, lebo naďalej podliehal iba poľskej právnej úprave. Okrem toho miesto bydliska J. Wawrzyniaka je v Poľsku, kde žije so svojou manželkou a dcérou.

28. Bundesfinanzhof navyše poznamenáva, že ak za takých okolností nie je vylúčené, aby iný členský štát než príslušný štát priznal rodinné prídavky podľa vnútroštátneho práva, vynára sa potom otázka, do akej miery závisí uznanie takej právomoci od zistenia, že v príslušnom členskom štáte neexistuje nárok na porovnateľné rodinné dávky, keďže v prejednávanej veci je preukázané, že počas relevantného obdobia existoval nárok na rodinné prídavky pre dcéru J. Wawrzyniaka podľa poľského práva a že príslušné dávky boli skutočne vyplatené.

29. Okrem toho, ak by sa malo predpokladať, že iný členský štát než príslušný štát v zmysle článku 13 a nasl. nariadenia č. 1408/71 má právomoc na priznanie rodinných prídavkov v súlade so svojím vnútroštátnym právom, vynára sa otázka, či právo EÚ bráni ustanoveniu, aké je uvedené v § 65 ods. 1 bode 2 EStG v spojení s § 65 ods. 2 EStG, podľa ktorého sa prídavky na dieťa nevyplatia, ak sa porovnateľné rodinné prídavky priznávajú v zahraničí. Bundesfinanzhof sa domnieva, že odpoveď na túto otázku by mala byť záporná, keďže nedochádza ani k porušeniu práva na voľný pohyb pracovníkov, ani k porušeniu zákazu diskriminácie.

30. Napokon, ak by právo EÚ napriek tomu bránilo uplatneniu vyššie uvedených ustanovení EStG, musí byť vyriešený problém súbežných nárokov.

31. Za týchto okolností Bundesfinanzhof rozhodol prerušiť konanie a položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 vykladať v tom zmysle, že odníma členskému štátu, ktorý je podľa tohto nariadenia nepríslušný, do ktorého bol pracovník vyslaný a ktorý nie je ani členským štátom bydliska detí pracovníka, v každom prípade právomoc priznať vyslanému pracovníkovi rodinné dávky, ak mu vyslaním do tohto členského štátu nevznikla ujma na právach?

8 — Tamže.

2. Ak je odpoveď na prvú otázku záporná:

   Má sa článok 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 vykladať v tom zmysle, že členský štát, ktorý nie je príslušný a do ktorého je pracovník vyslaný, je v každom prípade oprávnený priznať rodinné dávky iba vtedy, ak je nesporné, že v inom členskom štáte neexistuje žiaden nárok na porovnateľné rodinné dávky?

3. Ak je aj odpoveď na túto otázku záporná:

   Bránia právne predpisy Spoločenstva alebo Únie ustanoveniu vnútroštátneho práva, akým je § 65 ods. 1 prvá veta bod 2 v spojení s § 65 ods. 2 EStG, ktoré vylučuje nárok na rodinné dávky v prípade, ak má byť porovnateľná dávka vyplatená v zahraničí alebo by mohla byť vyplatená na základe príslušnej žiadosti?

4. Ak je odpoveď na túto otázku kladná:

   Akým spôsobom je potrebné postupovať pri súbehu nároku v príslušnom štáte, ktorý je zároveň členským štátom bydliska detí, a nároku v štáte, ktorý nie je príslušný a nie je ani členským štátom bydliska detí?“

IV – Spojenie vecí

32. Vzhľadom na to, že veci C-611/10 a C-612/10 spolu úzko súvisia, boli tieto veci spojené uznesením predsedu Súdneho dvora zo 14. februára 2011 na účely písomnej časti konania, ústnej časti konania a vyhlásenia rozsudku.

V – Právna analýza

A – *Jediná otázka vo veci C-611/10 a prvá a druhá otázka vo veci C-612/10 týkajúce sa práva členského štátu, ktorý nie je príslušným štátom, priznať rodinné prídavky*

33. Jedinou otázkou vo veci C-611/10 a prvou a druhou otázkou vo veci C-612/10, ktoré je potrebné preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 14 ods. 1 písm. a) a článok 14a ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 majú vykladať tak, že bránia členskému štátu, ktorého právna úprava nie je uplatniteľnou právnou úpravou na účely týchto ustanovení, aby priznal rodinné prídavky podľa svojho vnútroštátneho práva pracovníkovi, ktorý je iba dočasne zamestnaný alebo vyslaný na jeho území, za okolností, o aké ide vo veciach pred vnútroštátnym súdom, keď ani pracovník, ani jeho deti sa obvykle nezdržiavajú v tomto členskom štáte, keď pracovník nie je nijako právne znevýhodnený v dôsledku výkonu svojho práva na voľný pohyb a keď nárok na rodinné prídavky existuje alebo môže existovať v príslušnom štáte.

1. Hlavné tvrdenia účastníkov konania

34. Písomné pripomienky predložili W. Hudzinski a J. Wawrzyniak, ako aj maďarská a nemecká vláda a Komisia. Títo účastníci konania boli tiež zastúpení na pojednávaní 6. decembra 2011.

35. W. Hudzinski a J. Wawrzyniak v podstate tvrdia, že z rozsudku Bosmann[9] vyplýva, že článok 14 ods. 1 písm. a) a článok 14a ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 sa majú vykladať v tom zmysle, že nezbavujú členský štát, ktorý nie je príslušným štátom, práva na poskytnutie rodinných prídavkov v situáciách, o aké ide vo veciach prejednávaných vnútroštátnym súdom.

9 — Tamže.

36. W. Hudzinski a J. Wawrzyniak tvrdia, že určenie uplatniteľnej právnej úpravy podľa nariadenia č. 1408/71 nevylučuje uplatnenie právnej úpravy iného členského štátu, ak sú splnené podmienky stanovené jeho vnútroštátnou právnou úpravou. Poukazujú na to, že podľa judikatúry Súdneho dvora nesmú mať tieto koordinačné pravidlá za následok, že migrujúci pracovníci budú zbavení svojich práv na dávky sociálneho zabezpečenia alebo dôjde k zníženiu sumy týchto dávok. Koordinačné pravidlá podľa nariadenia č. 1408/71 iba zabezpečujú, že právna úprava jediného členského štátu bude označená za uplatniteľnú právnu úpravu, pričom sú neutrálne vo vzťahu k tomu, či členský štát môže navyše, nad rámec a mimo pôsobnosti nariadenia č. 1408/71 poskytnúť rodinnú dávku v súlade so svojím vnútroštátnym právom. Toto právo členského štátu, ktorý nie je príslušným štátom, na priznanie rodinnej dávky navyše nie je podmienené tým, že pracovník bol právne znevýhodnený, ani nie je nevyhnutné, aby sa v ňom deti pracovníka obvykle zdržiavali. Odlišný výklad by bol v rozpore so zásadou voľného pohybu pracovníkov.

37. Pokiaľ ide o existenciu nároku na porovnateľné rodinné dávky v príslušnom členskom štáte, W. Hudzinski a J. Wawrzyniak sa domnievajú, že z rozsudku Bosmann [10] nevyplýva, že Súdny dvor považoval existenciu takýchto zodpovedajúcich nárokov za podmienku toho, aby členský štát, ktorý nie je príslušným štátom, mal právo priznať rodinné dávky. Iba vnútroštátny zákonodarca by bol príslušný na prijatie pravidiel, ktorými sa riadi takýto súbeh nárokov.

38. Maďarská vláda v podstate súhlasí s názorom, ktorý zaujali W. Hudzinski a J. Wawrzyniak. Uvádza, že aj keby podľa nariadenia č. 1408/71 neboli nemecké úrady povinné poskytnúť rodinnú dávku dotknutým pracovníkom, z rozsudku Bosmann [11] a z cieľa a celkovej logiky nariadenia č. 1408/71 treba vyvodiť záver, že týmto orgánom nič nebráni priznať také dávky v súlade s ich vnútroštátnymi právnymi predpismi. Iný členský štát než príslušný štát však nie je povinný tak urobiť podľa práva EÚ.

39. Naopak, nemecká vláda sa domnieva, že na tieto otázky by sa malo odpovedať záporne, teda v tom zmysle, že článok 14 ods. 1 písm. a) a článok 14a ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 Nemecku – ako členskému štátu, ktorý nie je príslušným štátom – v každom prípade bránia, aby priznalo rodinné dávky v takých situáciách.

40. Na podporu tohto tvrdenia nemecká vláda uvádza v podstate tri argumenty. Po prvé poukazuje na znenie článku 13 ods. 1 nariadenia č. 1408/71, podľa ktorého osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, majú podliehať právnym predpisom iba jediného členského štátu. Po druhé podľa nemeckej vlády ide o podstatnú zásadu, ktorá je základom nariadenia č. 1408/71 a ktorú potvrdzuje ustálená judikatúra Súdneho dvora.

41. Po tretie okolnosti vecí prejednávaných vnútroštátnym súdom sa musia rozlišovať od okolností v rozsudku Bosmann [12]. V tomto ohľade, konkrétne, B. Bosmann mala bydlisko v Nemecku, a teda bola v zásade oprávnená na poberanie rodinných prídavkov v tomto členskom štáte – tento nárok však potom stratila, keď nastúpila do zamestnania v Holandsku. V prejednávaných veciach W. Hudzinski a J. Wawrzyniak nestratili nijaké právo ani nijaký nárok v dôsledku ich dočasného výkonu práce v Nemecku, ale iba nezískali dodatočné práva; okrem toho uplatniteľná právna úprava sa nezmenila. V každom prípade z rozsudku Bosmann nanajvýš vyplýva, že Nemecko môže priznať rodinné prídavky, ak sa rozhodne tak urobiť; za okolností vecí pred vnútroštátnym súdom však neexistuje žiaden nárok podľa vnútroštátneho práva, ako je zrejmé z § 65 ods. 1 EStG.

10 — Tamže.

11 — Tamže.

12 — Tamže.

42. Nemecká vláda napokon zdôrazňuje, že právo na priznanie rodinných dávok nemožno rozšíriť nad rámec toho, čo sa vyžaduje podľa pravidiel o základných slobodách. V opačnom prípade by bol systém koordinácie, ktorý je zavedený podľa hlavy II nariadenia č. 1408/71, zbavený potrebného účinku. Tento systém nespôsobuje ani diskrimináciu, ani obmedzenia na účely článkov 45 a 56 ZFEÚ. Navyše ustanovenia o základných slobodách nezavádzajú pravidlo vyžadujúce „uplatnenie najvýhodnejšej právnej úpravy“, podľa ktorého by si občania EÚ mohli vybrať právnu úpravu, ktorá je pre nich najvýhodnejšia. Naopak, pravidlá uvedené v hlave II nariadenia č. 1408/71 sú zostavené tak, aby podľa objektívnych kritérií určili uplatniteľnú právnu úpravu sociálneho zabezpečenia vo vzťahu k zamestnancovi, ktorý využil svoje právo na voľný pohyb.

43. Komisia navrhuje, aby sa na prejudiciálne otázky odpovedalo v tom zmysle, že článok 14 ods. 1 písm. a) a článok 14a ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 nevyžadujú, aby iný členský štát než príslušný štát poskytol rodinné prídavky v situáciách, aké sa posudzujú v týchto veciach.

44. Komisia osobitne poukazuje na to, že situácie, v ktorých sa nachádzajú W. Hudzinski a J. Wawrzyniak, sa podstatne odlišujú od okolností, na ktorých základe Súdny dvor vyhlásil rozsudok Bosmann [13]. Napríklad na rozdiel od B. Bosmannovej ani W. Hudzinski, ani J. Wawrzyniak nestratili nárok na rodinné prídavky v Poľsku, ani nikto z nich nebol znevýhodnený v dôsledku výkonu svojho práva na voľný pohyb.

45. Podľa Komisie nie je úplne nepredstaviteľné, že by Súdny dvor na základe analógie s osobitnými situáciami, ktoré predvída nariadenie č. 1408/71, mohol rozhodnúť, že vo veci pred vnútroštátnym súdom existuje viac než jeden príslušný štát a že takisto môže dôjsť ku kumulácii dávok. Komisia však vystríha pred takým prístupom, lebo to by neodrážalo súčasný právny stav podľa nariadenia č. 1408/71 alebo podľa nového nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia [14], a teda by mohlo zavádzať občanov EÚ.

2. Posúdenie

46. Na úvod je potrebné pripomenúť, že hlava II nariadenia č. 1408/71, do ktorej patrí článok 14 ods. 1 písm. a) i článok 14a ods. 1 písm. a), obsahuje všeobecné pravidlá, podľa ktorých sa stanovuje vnútroštátna právna úprava uplatňujúca sa na zamestnanca, ktorý za rôznych okolností využíva svoje právo na voľný pohyb. [15]

47. V tomto ohľade článok 14 ods. 1 písm. a) i článok 14a ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 predstavujú výnimky z pravidla uvedeného v jeho článku 13 ods. 2 písm. a), podľa ktorého sa na pracovníka má vzťahovať právna úprava členského štátu, na ktorého území je zamestnaný (pravidlo *lex loci laboris*), lebo stanovujú, že osoby, ktoré sú vyslané, aby vykonávali prácu na území iného členského štátu, alebo osoby, ktoré vykonávajú prácu na území iného členského štátu na dočasnom základe, naďalej podliehajú právnej úprave sociálneho zabezpečenia členského štátu, kde je usadený podnik, pre ktorý zvyčajne pracujú, alebo členského štátu, kde sú obvykle samostatne zárobkovo činnou osobou, namiesto zodpovedajúcej právnej úpravy členského štátu, v ktorom títo pracovníci počas dotknutých období skutočne pracujú. [16]

13 — Tamže.

14 — Ú. v. EÚ L 166, s. 1; Mim. vyd. 05/005, s. 72.

15 — Pozri v tomto zmysle okrem iného rozsudok z 19. marca 2002, Hervein a i., C-393/99 a C-394/99, Zb. s. I-2829, bod 52.

16 — Pozri v tomto zmysle rozsudky z 9. novembra 2000, Plum, C-404/98, Zb. s. I-9379, body 14 a 15; z 30. marca 2000, Banks a i., C-178/97, Zb. s. I-2005, bod 16; a z 15. júna 2006, Komisia/Francúzsko, C-255/04, Zb. s. I-5251, bod 48.

48. Je potrebné poznamenať, že predmetom sporu v podstate nie je predpoklad, na ktorom spočívajú prejudiciálne otázky, a to, že W. Hudzinski podlieha článku 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 a J. Wawrzyniak jeho článku 14a ods. 1 písm. a), čo znamená, že poľská právna úprava je určená ako uplatniteľná právna úprava vo vzťahu k poskytnutiu rodinných prídavkov v obidvoch situáciách, čiže Poľsko – a nie Nemecko – je príslušným členským štátom na účely systému koordinácie zavedeného podľa hlavy II nariadenia č. 1408/71.

49. Predmet jedinej otázky vo veci C-611/10 a prvej a druhej otázky vo veci C-612/10 je preto obmedzený na zistenie, či napriek skutočnosti, že Nemecko nie je príslušným členským štátom, mu nič – v dôsledku rozsudku Bosmann [17] – nebráni, aby priznalo rodinné prídavky za okolností, aké sa tu posudzujú.

50. V tomto ohľade treba predovšetkým pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry je účelom hlavy II nariadenia č. 1408/71 zabezpečiť, že na dotknuté osoby sa vzťahuje systém sociálneho zabezpečenia iba jedného členského štátu, aby sa zabránilo tomu, že by bol uplatniteľný viac než jeden systém vnútroštátnej právnej úpravy, a tak sa vyhlo sprievodným komplikáciám. Táto zásada je vyjadrená v článku 13 ods. 1 nariadenia č. 1408/71, ktorý stanovuje, že pracovník, na ktorého sa tento právny predpis vzťahuje, podlieha právnej úprave len jedného členského štátu. [18]

51. V rozsudku Bosmann Súdny dvor po zopakovaní uvedenej judikatúry identifikoval na základe pravidla *lex loci laboris*, ktoré je uvedené v článku 13 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71, právnu úpravu členského štátu, kde B. Bosmann nastúpila do zamestnania – to znamená holandskú právnu úpravu – ako právnu úpravu uplatniteľnú na jej situáciu. [19]

52. V dôsledku toho dospel Súdny dvor v súlade s mojimi návrhmi v tejto veci [20] k záveru, že orgány Nemecka ako (nepríslušného) členského štátu bydliska neboli povinné priznať B. Bosmannovej predmetnú rodinnú dávku. [21]

53. Zatiaľ čo tak Súdny dvor jasne uviedol, že podľa práva EÚ nemá nepríslušný členský štát bydliska nijakú povinnosť priznať predmetné rodinné prídavky, v ďalšej časti svojho rozsudku vo veci Bosmann rozhodol, že tomuto štátu však nič nebráni, aby priznal predmetné rodinné prídavky podľa svojej vnútroštátnej právnej úpravy. [22]

54. Tento záver, z ktorého vyplýva, že priznanie takej dávky je prípustné, treba vykladať – a vskutku odhaľuje svoj zmysel – na základe zásady zakotvenej v článku 13 ods. 1 nariadenia č. 1408/71, uvedenej vyššie, [23] podľa ktorej má systém kolíznych noriem stanovených v hlave II tohto nariadenia zabezpečiť, že na pracovníka sa spravidla vzťahuje systém sociálneho zabezpečenia iba jedného členského štátu, a takisto vo svetle účinku, ktorý judikatúra vychádzajúca z rozsudku Ten Holder priznáva určeniu právnej úpravy daného členského štátu ako právnej úpravy uplatniteľnej na pracovníka podľa týchto kolíznych noriem, a to, „že sa na neho vzťahuje len právna úprava tohto členského štátu“ [24].

17 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 4.

18 — Pozri okrem iného rozsudky Bosmann, už citovaný v poznámke pod čiarou 4, bod 16; z 12. júna 1986, Ten Holder, 302/84, Zb. s. 1821, body 19 a 20, a z 15. marca 2001, de Laat, C-444/98, Zb. s. I-2229, bod 31.

19 — Pozri najmä body 16 a 19 rozsudku (už citovaného v poznámke pod čiarou 4).

20 — Návrhy prednesené 29. novembra 2007 vo veci Bosmann, najmä bod 66 (rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 4).

21 — Pozri bod 27 rozsudku.

22 — Pozri body 28 až 33 rozsudku (už citovaného v poznámke pod čiarou 4).

23 — Pozri v bode 50 vyššie.

24 — Pozri najmä rozsudky Ten Holder, už citovaný v poznámke pod čiarou 18, bod 23; a z 10. júla 1986, Luijten, 60/85, Zb. s. 2365, bod 16; pozri aj rozsudky Bosmann, už citovaný v poznámke pod čiarou 4, bod 17, a z 11. novembra 2004, Adanez-Vega, C-372/02, Zb. s. I-10761, bod 18.

55. V rozsudku Bosmann si Súdny dvor zrejme osvojil názor – najmä so zreteľom na všeobecný účel článku 42 ES, na ktorom je nariadenie č. 1408/71 založené, a to uľahčiť voľný pohyb pracovníkom, a na cieľ systému koordinácie zavedeného týmto nariadením, a to prispieť k zlepšeniu životnej úrovne a podmienok zamestnávania pracovníkov – [25], že „vylučujúci účinok“ pravidiel uvedených v článku 13 a nasl. nariadenia č. 1408/71, vyplývajúci z „pravidla jediného členského štátu“, ako ho vykladá judikatúra vychádzajúca z rozsudku Ten Holder, musí mať úzku pôsobnosť a význam, takže v každom prípade členskému štátu, ktorý nie je príslušným štátom, nemožno brániť, aby priznal dávku, ak taká možnosť vyplýva z jeho právnej úpravy. [26]

56. Dôsledkom toho teda zrejme je, ako tvrdia W. Hudzinski a J. Wawrzyniak, že ustanovenia nariadenia č. 1408/71 o určení právnej úpravy uplatniteľnej na pracovníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Európskej únie, sa snažia zabezpečiť, že podľa tohto systému koordinácie je právna úprava iba jedného členského štátu určená ako uplatniteľná na situáciu pracovníka, s výhradou osobitných výnimiek [27], čiže pokiaľ ide o príslušný členský štát, príslušnosť je záväzná, hoci z toho nevyplýva – ako Súdny dvor nedávnejšie potvrdil v rozsudku Chamier-Glisczinski –, že iným členským štátom než príslušnému štátu sa zamedzuje, aby „pracovníkom a ich rodinným príslušníkom priznal[i] širšiu sociálnu ochranu, [než] vyplýva z uplatnenia tohto nariadenia“ [28].

57. Treba však uznať, ako správne poznamenal vnútroštátny súd, že z rozsudku Bosmann [29] nie je úplne jasné, do akej miery toto rozhodnutie – v tom zmysle, že inému členskému štátu než príslušnému štátu zostáva voľnosť pri priznaní predmetnej rodinnej dávky – záviselo od osobitných okolností, ktoré boli prítomné v tej veci, ale sa nevyskytujú v prejednávaných veciach; ide konkrétne o: (i) skutočnosť, že B. Bosmann bola znevýhodnená v dôsledku uplatnenia holandskej právnej úpravy (právna úprava príslušného členského štátu zamestnania), podľa ktorej hmotnoprávne podmienky upravujúce priznanie rodinných prídavkov boli menej výhodné než podmienky, ktoré by sa uplatnili podľa nemeckého práva (právna úprava nepríslušného členského štátu bydliska); (ii) skutočnosť, že v príslušnom členskom štáte vôbec neexistoval nárok na porovnateľnú rodinnú dávku; a napokon (iii) skutočnosť, že B. Bosmann a v každom prípade jej deti mali bydlisko alebo sa obvykle zdržiavali v dotknutom nepríslušnom členskom štáte.

58. Podľa mňa, hoci Súdny dvor musel vydať rozsudok na základe osobitných okolností veci, čo zrejme znamená, že opačný výklad rozsudku nie je vylúčený, odôvodnenie rozsudku Bosmann [30] presahuje tieto faktory alebo podmienky a objasňuje všeobecnejším spôsobom vzťah – opísaný vyššie [31] – medzi ustanoveniami nariadenia č. 1408/71 o určení uplatniteľnej právnej úpravy na jednej strane a možnosťou členského štátu, ktorý nie je príslušným štátom, poskytnúť takú dávku na základe uplatnenia svojej vlastnej právnej úpravy na druhej strane.

59. V tomto ohľade by som chcel predovšetkým zdôrazniť, že – aj po rozsudku Bosmann [32] – nič nenasvedčuje tomu, že by ustálená judikatúra prestala byť „dobrou judikatúrou“, podľa ktorej v dôsledku skutočnosti, že na základe článku 42 ES (teraz článok 48 ZFEÚ) nariadenie č. 1408/71 iba kodifikuje systém koordinácie, pričom hmotnoprávne a procesné rozdiely medzi systémami sociálneho zabezpečenia ponecháva nedotknuté, neexistuje pre pracovníka záruka, že rozšírenie svojej činnosti do

25 — Pozri rozsudok Bosmann, už citovaný v poznámke pod čiarou 4, body 29 až 31.

26 — Tamže, body 32 a 33; pozri aj rozsudok zo 16. júla 2009, Chamier-Glisczinski, C-208/07, Zb. s. I-6095, body 55 a 56.

27 — Ako sú situácie predvídané pravidlami o súbehu práv na dávky, ktoré sú upravené v článku 76 nariadenia č. 1408/71 a článku 10 nariadenia Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia č. 1408/71 (ďalej len „nariadenie č. 574/72“); pozri v tejto súvislosti aj rozsudky Bosmann, už citovaný v poznámke pod čiarou 4, body 20 až 22; zo 14. októbra 2010, Schwemmer, C-16/09, Zb. s. I-9717, body 43 až 48, a z 20. januára 2005, Laurin Effing, C-302/02, Zb. s. I-553, bod 39.

28 — Pozri rozsudok Chamier-Glisczinski, už citovaný v poznámke pod čiarou 26, bod 56.

29 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 4.

30 — Tamže.

31 — Pozri body 55 a 56 vyššie.

32 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 4.

viac než jedného členského štátu alebo jej presun do iného členského štátu budú neutrálne vo vzťahu k sociálnemu zabezpečeniu. Naopak, podľa tejto judikatúry môže byť toto rozšírenie alebo presun vzhľadom na rozdiely v systémoch sociálneho zabezpečenia viacerých členských štátov pre pracovníka z hľadiska sociálneho zabezpečenia výhodnejšie alebo nevýhodnejšie, a to podľa okolností. [33]

60. Inými slovami, ako nemecká vláda správne poznamenala, systém zavedený nariadením č. 1408/71 neurčuje uplatniteľné právo na základe zásady, že na osoby, ktoré žijú alebo pracujú v dvoch alebo viacerých krajinách, sa má vzťahovať právna úprava, ktorá je pre ne najpriaznivejšia, ale s odkazom na objektívne faktory, akými sú miesto zamestnania alebo bydliska. [34]

61. Ďalej, rovnako ako povinnosť členského štátu uplatniť svoju právnu úpravu sociálneho zabezpečenia na situáciu konkrétneho pracovníka v súlade s koordinačnými pravidlami podľa hlavy II nariadenia č. 1408/71 nie je určená s odkazom na výhodu alebo nevýhodu, čo sa týka práva na dávku, ktoré by tak mohlo pracovníkovi vzniknúť, v porovnaní s jeho situáciou, ak by sa uplatnila právna úprava iného členského štátu, podľa mňa neexistuje nijaký platný dôvod, prečo by naopak právo členského štátu, ktorý nie je príslušným štátom, na priznanie dávky na základe svojej vlastnej právnej úpravy malo byť podmienené skutočnosťou, že inak by došlo k znevýhodneniu – akým bolo znevýhodnenie, ktorému bola skutočne vystavená B. Bosmann (strata nároku na rodinné prídavky) – v dôsledku uplatnenia právnej úpravy príslušného členského štátu.

62. Tento názor nie je spochybnený sériou rozsudkov, na ktoré sa tiež odkazovalo v odôvodnení rozsudku Bosmann [35] a v ktorých Súdny dvor rozhodol, že so zreteľom na ciele, ktoré sú základom nariadenia č. 1408/71, migrujúci pracovníci nesmú stratiť svoje právo na nároky na dávky sociálneho zabezpečenia ani mať zníženú sumu týchto dávok iba z dôvodu, že vykonali právo na voľný pohyb, ktoré im priznáva Zmluva. [36]

63. Táto judikatúra teda nezavádza zásadu, ktorá by sa všeobecne uplatnila na ustanovenia nariadenia č. 1408/71 a podľa ktorej by výkon práva na voľný pohyb a zmena uplatniteľnej právnej úpravy sociálneho zabezpečenia z tohto dôvodu nikdy nesmeli viesť k zníženiu alebo strate práva na dávky sociálneho zabezpečenia. Naopak sa vzťahuje na osobitné ustanovenia nariadenia č. 1408/71, akým je článok 58 ods. 1 týkajúci sa výpočtu peňažných dávok na základe priemernej mzdy alebo priemerného platu, o čo išlo v rozsudku Nemec [37], na ktorý odkazuje rozsudok Bosmann [38].

64. Všeobecne povedané, táto judikatúra sa vzťahuje na situácie, ktoré sa týkajú práva na poberanie dávok sociálneho zabezpečenia a osobitne ich výpočtu v príslušnom členskom štáte so zohľadnením dovŕšených období poistenia alebo zaplatených príspevkov, alebo všeobecnejšie sa týkajú práv nadobudnutých v inom členskom štáte pred výkonom práva na voľný pohyb, a snaží sa zabezpečiť, aby tieto základné faktory dávky sociálneho zabezpečenia boli riadne zohľadnené, a teda neboli „stratené“, pokiaľ ide o nárok na predmetnú dávku sociálneho zabezpečenia v príslušnom členskom štáte. [39]

33 — Pozri v tomto zmysle okrem iného rozsudky z 9. marca 2006, Piatkowski, C-493/04, Zb. s. I-2369, bod 34, a Hervein a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 15, body 50 a 51.

34 — Pozri už moje návrhy vo veci Bosmann (rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 4), bod 65.

35 — Pozri odkaz na rozsudok z 9. novembra 2006, Nemec, C-205/05, Zb. s. I-10745, v rozsudku Bosmann (už citovanom v poznámke pod čiarou 4), bode 29.

36 — Pozri tiež ako súčasť tejto línie rozsudkov okrem iného rozsudky z 20. októbra 2011, Perez Garcia a i., C-225/10, Zb. s. I-10111, bod 51; z 30. júna 2011, da Silva Martins, C-388/09, Zb. s. I-5737, bod 75; a zo 6. marca 1979, Rossi, 100/78, Zb. s. 831, bod 14.

37 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 35.

38 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 4.

39 — Porovnaj rozsudok Nemec, už citovaný v poznámke pod čiarou 35, a judikatúru uvedenú v poznámke pod čiarou 36.

65. Keďže je teda jasné, že rozsudok Nemec [40] predpokladá kontext podstatne odlišný od okolností v rozsudku Bosmann [41], z odkazu na rozsudok Nemec v bode 29 rozsudku Bosmann nemožno vyvodiť, že Súdny dvor usudzoval, že strata práva B. Bosmannovej na rodinné prídavky z dôvodu zmeny uplatniteľnej právnej úpravy vedie k možnosti pre Nemecko, aby ako neprísluš ný členský štát napriek tomu priznalo túto dávku na základe svojho vnútroštátneho práva. Naopak, podľa mňa, Súdny dvor odkázal na túto judikatúru všeobecnejšie – popri ďalších faktoroch, akými sú článok 42 ES a preambula k nariadeniu č. 1408/71 –, aby ukázal, že toto nariadenie musí byť vykladané spôsobom, ktorý je v prospech migrujúcich pracovníkov v tom zmysle, že vo vzťahu k otázke, o ktorú išlo v rozsudku Bosmann, nesmú mať jeho ustanovenia za následok, že členský štát, aj keď nie je príslušným štátom, bude zbavený práva priznať pracovníkom dávky sociálneho zabezpečenia upravené jeho vnútroštátnou právnou úpravou. [42]

66. To všetko ma vedie k záveru, že iný členský štát než príslušný štát nie je nariadením č. 1408/71 úplne zbavený akejkoľvek možnosti priznať pracovníkom a členom ich rodiny sociálnu ochranu nad rámec a mimo ochrany vyplývajúcej z uplatnenia tohto nariadenia, alebo navyše, a to platí aj v situáciách, o aké ide v prejednávaných veciach, kde pracovník nie je v dôsledku výkonu svojho práva na voľný pohyb vystavený strate alebo zhoršeniu v porovnaní so sociálnou ochranou využívanou predtým a kde existuje alebo môže existovať nárok na rodinné prídavky v príslušnom štáte.

67. Napokon, pokiaľ ide o relevantnosť bydliska v členskom štáte, ktorý nie je príslušným štátom, nemyslím si, že právo tohto členského štátu na priznanie dávok sociálneho zabezpečenia je samo osebe závislé od splnenia tejto podmienky.

68. Naopak, bydlisko alebo obvyklé zdržiavanie sa predstavovali za osobitných okolností veci B. Bosmannovej iba relevantné hmotnoprávne požiadavky, na ktorých základe mohla podľa § 62 ods. 1 bodu 1 nemeckého EStG požadovať rodinné prídavky v Nemecku. [43]

69. Nezdá sa však, že by existoval objektívny dôvod, prečo by iný členský štát než príslušný štát naproti tomu nesmel priznať rodinné prídavky, ak je nárok na rodinné prídavky ako vo veciach prejednávaných vnútroštátnym súdom naopak založený na odlišnom hraničnom ukazovateli, akým je napríklad neobmedzená daňová povinnosť k dani z príjmov v Nemecku alebo analogické zaobchádzanie upravené podľa § 62 ods. 1 bodu 2 EStG. Rozhodujúcim bodom podľa odôvodnenia rozsudku Bosmann je to, že nárok na predmetnú dávku sociálneho zabezpečenia vychádza z právnej úpravy členského štátu, ktorý nie je príslušným členským štátom. [44]

70. Vzhľadom na to, čo bolo uvedené, navrhujem, aby sa v odpovedi na jedinú otázku vo veci C-611/10 a na prvú a druhú otázku vo veci C-612/10 uviedlo, že článok 14 ods. 1 písm. a) a článok 14a ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 sa majú vykladať tak, že nebránia členskému štátu, ktorého právna úprava nie je uplatniteľnou právnou úpravou na účely týchto ustanovení, aby priznal rodinné prídavky podľa svojho vnútroštátneho práva pracovníkovi, ktorý je iba dočasne zamestnaný na jeho území alebo sem vyslaný, za okolností, o aké ide vo veciach pred vnútroštátnym súdom, keď ani pracovník, ani jeho deti sa obvykle nezdržiavajú v tomto členskom štáte, keď pracovník nie je nijako právne znevýhodnený v dôsledku výkonu svojho práva na voľný pohyb a keď nárok na rodinné prídavky existuje alebo môže existovať v príslušnom štáte.

40 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 35.

41 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 4.

42 — V tomto zmysle pozri aj rozsudok Chamier-Gliszczinski, už citovaný v poznámke pod čiarou 26, bod 56.

43 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Bosmann, už citovaný v poznámke pod čiarou 4, body 28 a 36.

44 — Tamže, body 31 až 33; pozri aj bod 56 vyššie.

B – *Tretia otázka vo veci C-612/10 týkajúca sa toho, či ustanovenie vnútroštátneho práva, akým je § 65 ods. 1 bod 2 EStG v spojení s § 65 ods. 2 EStG, je v súlade s právom EÚ*

71. Tretia otázka vo veci C-612/10 smeruje k zisteniu, či právo EÚ – najmä pravidlá Zmluvy o základných slobodách a nariadenie č. 1408/71 – bráni ustanoveniam vnútroštátneho práva, akým je § 65 ods. 1 bod 2 EStG v spojení s § 65 ods. 2 EStG, ktoré vylučujú nárok na rodinné dávky, keď – alebo, pokiaľ ide o druhé uvedené ustanovenie, v rozsahu, v akom – je porovnateľná dávka vyplácaná v inom členskom štáte alebo by bola vyplácaná, ak by bola podaná žiadosť v tomto zmysle.

1. Hlavné tvrdenia účastníkov konania

72. W. Hudzinski a J. Wawrzyniak tvrdia, že právo EÚ bráni pravidlu vnútroštátneho práva, podľa ktorého je akýkoľvek nárok na dávku sociálneho zabezpečenia v zmysle nariadenia č. 1408/71 vo všeobecnosti vylúčený, keď v inom členskom štáte existuje nárok na porovnateľnú dávku.

73. Poukazujú osobitne na to, že predmetné nemecké predpisy vylučujú nárok na rodinnú dávku aj v prípadoch, keď Nemecko má podľa článku 13 a nasl. nariadenia č. 1408/71 povinnosť priznať dávku ako príslušný štát. Navyše vyplatenie dávok je vylúčené aj vtedy, keď by k poskytnutiu porovnateľnej dávky došlo, ak by bola podaná žiadosť v tomto zmysle, čo je v rozpore s rozhodnutím Súdneho dvora v rozsudku Schwemmer[45].

74. Maďarská vláda naopak zastáva názor, že členský štát, ktorý nie je príslušným štátom, je oprávnený vylúčiť podľa svojej vnútroštátnej právnej úpravy – ako to je v § 65 ods. 1 EStG – poskytnutie akejkoľvek doplnkovej rodinnej dávky v prípadoch, keď dotknutá osoba má nárok na analogickú alebo porovnateľnú rodinnú dávku v príslušnom štáte.

75. Takisto podľa názoru Komisie pravidlo, aké je stanovené v § 65 ods. 1 EStG, nie je v rozpore s článkom 14 ods. 1 písm. a) ani článkom 14a ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71, ani s primárnym právom EÚ.

76. Nemecká vláda zdôrazňuje, že ani podľa nariadenia č. 1408/71, ani podľa pravidiel o voľnom pohybe pracovníkov nemá Nemecko povinnosť poskytnúť rodinné prídavky za okolností, o aké ide vo veciach pred vnútroštátnym súdom.

2. Posúdenie

77. Na úvod je potrebné poznamenať, že vnútroštátny súd položil tretiu otázku za situácie, keď – ako vyplýva z informácií poskytnutých týmto súdom a ako zdôraznila nemecká vláda – zákonné podmienky, ktoré musia byť splnené na účely priznania rodinných prídavkov v Nemecku, nie sú vo veciach pred vnútroštátnym súdom splnené, pokiaľ sa posúdia podľa § 65 ods. 1 bodu 2 EStG v spojení s § 65 ods. 2 EStG.

78. Ďalej treba poznamenať, že – v rozpore s tým, čo W. Hudzinski a J. Wawrzyniak zrejme tvrdia – podľa informácií, ktoré poskytol Bundesfinanzhof vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania vo veci C-612/10, je ustálenou judikatúrou nemeckých súdov, že § 65 ods. 1 bod 2 EStG v spojení s § 65 ods. 2 EStG sa v zásade neuplatní vo veciach, kde je Nemecko povinné priznať rodinné dávky na základe pravidiel stanovených v článku 13 a nasl. nariadenia č. 1408/71.

45 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 27.

79. Vzhľadom na to treba zdôrazniť, že v situáciách, ktoré sa tu posudzujú, právo EÚ neukladá príslušným nemeckým orgánom povinnosť, aby priznali W. Hudzinskemu alebo J. Wawrzyniakovi predmetné rodinné prídavky.

80. V tomto ohľade treba po prvé poznamenať, že ako už bolo vysvetlené,[46] podľa jasných pravidiel stanovených v článku 14 ods. 1 písm. a) a článku 14a ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 W. Hudzinski a J. Wawrzyniak podliehali počas ich dočasného výkonu práce v Nemecku naďalej právnej úprave členského štátu ich pôvodu. Za týchto okolností je to teda Poľsko ako príslušný členský štát, a nie Nemecko, kto je povinný priznať rodinné prídavky v súlade so svojou vnútroštátnou právnou úpravou.

81. Po druhé podľa mňa nič nenasvedčuje tomu – a účastníci konania to ani v podstate nespochybňovali –, že pravidlá určenia uplatniteľnej právnej úpravy, ako sú stanovené v článku 14 ods. 1 písm. a) a článku 14a ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71, posudzované samostatne, by boli nezlučiteľné s právom EÚ, najmä s voľným pohybom alebo so zásadou rovnosti.

82. V tomto ohľade postačuje poukázať na to, že z judikatúry Súdneho dvora je takisto zrejmé, že účely, ktorým slúži článok 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71, sú v súlade so základnými slobodami, keďže toto ustanovenie sa snaží podporiť slobodné poskytovanie služieb v prospech podnikov, ktoré ho využijú tým, že vyšlú pracovníkov do iného členského štátu než štátu, v ktorom sú usadené, a má za cieľ prekonať prekážky, ktoré by mohli sťažovať voľný pohyb pracovníkov, a takisto povzbudiť vzájomné hospodárske prenikanie odstránením administratívnych komplikácií, predovšetkým pre pracovníkov a podniky.[47]

83. Rovnako Rada podľa mňa urobila vhodnú voľbu – pri výkone svojej úlohy podľa článku 42 ES (teraz článok 48 ZFEÚ), ktorou je zaviesť systém koordinácie uľahčujúci výkon voľného pohybu pracovníkov a zabezpečenie rovnosti zaobchádzania –, keď v článku 14a ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 ako výnimku zo všeobecného pravidla stanovila, že jednotlivci, ktorí obvykle vykonávajú činnosť ako samostatne zárobkovo činné osoby v členskom štáte, naďalej podliehajú právnej úprave tohto štátu, ak iba na dočasnom základe vykonávajú prácu v inom členskom štáte, keďže komplikácie, ktoré by inak mohla so sebou priniesť zmena uplatniteľnej právnej úpravy sociálneho zabezpečenia, by zrejme mohli mať za následok odradenie osoby od toho, aby nastúpila do práce v inom členskom štáte na iba pomerne krátke časové obdobie.

84. Po tretie, ako som vysvetlil vyššie[48] a ako správne tvrdia nemecká a maďarská vláda, aj keby sa odôvodnenie rozsudku Bosmann[49] malo uplatniť – ako navrhujem – na okolnosti, aké sa tu prejednávajú, z tohto rozsudku možno vyvodiť iba možnosť priznať rodinné prídavky, a nie povinnosť tak urobiť, pokiaľ ide o Nemecko ako členský štát, ktorý nie je príslušným štátom.

85. Po štvrté je v tomto kontexte vhodné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry právo EÚ – s výhradou požiadaviek, ktoré vyplývajú najmä z ustanovení Zmluvy o voľnom pohybe pracovníkov – neobmedzuje právomoc členských štátov upraviť svoje systémy sociálneho zabezpečenia, a že pokiaľ neexistuje harmonizácia na úrovni EÚ, je vecou právnej úpravy každého členského štátu, aby stanovila podmienky, za ktorých sa priznávajú dávky sociálneho zabezpečenia, ako aj výšku takých dávok a obdobie, za ktoré sa priznávajú.[50]

46 — Pozri body 47 a 48 vyššie.

47 — Pozri v tomto zmysle okrem iného rozsudky Plum, už citovaný v poznámke pod čiarou 16, body 19 a 20, a z 10. februára 2000, FTS, C-202/97, Zb. s. I-883, body 28 a 29.

48 — Pozri body 52 a 53 vyššie.

49 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 4.

50 — Pozri s odkazom na § 62 ods. 1 EStG rozsudok z 18. novembra 2010, Xhymshiti, C-247/09, Zb. s. I-11845, bod 43; pozri ďalej rozsudky z 21. februára 2008, Klöppel, C-507/06, Zb. s. I-943, bod 16; a z 23. novembra 2000, Elsen, C-135/99, Zb. s. I-10409, bod 33.

86. Z toho vyplýva, že vzhľadom na to, že právo EÚ nevyžaduje, aby príslušné nemecké orgány priznali rodinné prídavky v situáciách, ktoré sa tu posudzujú, ustanovenia vnútroštátneho práva, akým je § 65 ods. 1 bod 2 EStG v spojení s § 65 ods. 2 EStG, ktoré úplne alebo čiastočne vylučujú nárok na rodinné prídavky v týchto situáciách, nemožno považovať za ustanovenia v rozpore s právom EÚ.

87. Napokon W. Hudzinski a J. Wawrzyniak tvrdia, že z rozsudku Schwemmer [51] vyplýva, že § 65 ods. 1 EStG nie je v súlade s právom EÚ.

88. Tento rozsudok sa však týkal veľmi špecifickej otázky vo vzťahu k ustanoveniam na zamedzenie súbehu dávok, aké sú upravené v článku 76 nariadenia č. 1408/71 a článku 10 nariadenia č. 574/72. Súdny dvor v podstate rozhodol, že v situácii, ktorá bola posudzovaná v tej veci, nemožno právo na dávky podľa právnej úpravy členského štátu pozastaviť v súlade s jeho ustanoveniami, ak podľa právnej úpravy iného dotknutého členského štátu v zásade existuje nárok na rodinné dávky, ale tieto dávky nie sú skutočne čerpané, lebo rodič oprávnený na tieto dávky o ne nepožiadal. [52]

89. Je očividné, že táto otázka, ktorej sa rozsudok Schwemmer [53] týkal, nie je ničím podobná situáciám vo veciach prejednávaných pred vnútroštátnym súdom.

90. Navyše, aj keby sa mal z rozsudku Schwemmer [54] vyvodiť záver, že existuje potreba opätovne vyložiť § 65 ods. 1 EStG spôsobom v súlade s právom EÚ alebo ho neuplatniť, pokiaľ ide o tento osobitný aspekt (o čom musí rozhodnúť vnútroštátny súd), z tohto rozsudku nevyplýva, že § 65 ods. 1 EStG je v rozpore s požiadavkami práva EÚ vo všeobecnosti a konkrétnejšie v situáciách, o aké ide vo veciach pred vnútroštátnym súdom, a preto by ho vnútroštátny súd nemal uplatniť s dôsledkom, že podľa ostatných hmotnoprávnych podmienok EStG by W. Hudzinski a J. Wawrzyniak mohli požadovať – v súlade so zásadou podľa rozsudku Bosmann [55], že nepríslušný členský štát má možnosť priznať dávky sociálneho zabezpečenia vyplývajúce z jeho vnútroštátnej právnej úpravy – rodinné prídavky v Nemecku. [56]

91. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na tretiu otázku vo veci C-612/10 odpovedať v tom zmysle, že právo EÚ ani osobitne nariadenie č. 1408/71 nebráni uplatneniu ustanovení vnútroštátneho práva, akým je § 65 ods. 1 bod 2 EStG v spojení s § 65 ods. 2 EStG, v situáciách, o aké ide vo veciach pred vnútroštátnym súdom, v inom členskom štáte než príslušnom štáte na účely nároku na rodinné prídavky.

C – *Štvrtá otázka vo veci C-612/10 týkajúca sa súbehu nárokov na rodinné prídavky*

92. V prípade kladnej odpovede na tretiu otázku vo veci C-612/10 chce vnútroštátny súd vedieť, ako by sa mal vyriešiť možný súbeh nárokov v príslušnom členskom štáte a inom členskom štáte.

93. Vzhľadom na odpoveď danú na tretiu otázku vo veci C-612/10 nie je potrebné odpovedať na štvrtú otázku v tejto veci.

51 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 27.

52 — Pozri najmä body 44 a 59 rozsudku Schwemmer (už citovaného v poznámke pod čiarou 27).

53 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 27.

54 — Tamže.

55 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 4.

56 — Nič nenasvedčuje tomu, že by Súdny dvor považoval § 65 ods. 1 EStG vo všeobecnosti za ustanovenie, ktoré nie je v súlade s právom Únie; pozri v tomto zmysle iba rozsudok Xhymshiti, už citovaný v poznámke pod čiarou 50, body 42 až 44.

VI – Návrh

94. Z vyššie uvedených dôvodov navrhujem, aby sa na otázky, ktoré položil Bundesfinanzhof, odpovedalo takto:

— článok 14 ods. 1 písm. a) a článok 14a ods. 1 písm. a) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení vyplývajúcom z nariadenia Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996, ktoré bolo zmenené a doplnené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 647/2005 z 13. apríla 2005, sa majú vykladať tak, že nebránia členskému štátu, ktorého právna úprava nie je uplatniteľnou právnou úpravou na účely týchto ustanovení, aby priznal rodinné prídavky podľa svojho vnútroštátneho práva pracovníkovi, ktorý je iba dočasne zamestnaný na jeho území alebo sem vyslaný, za okolností, o aké ide vo veciach pred vnútroštátnym súdom, keď ani pracovník, ani jeho deti sa obvykle nezdržiavajú v tomto členskom štáte, keď pracovník nie je nijako právne znevýhodnený v dôsledku výkonu svojho práva na voľný pohyb a keď nárok na rodinné prídavky existuje alebo môže existovať v príslušnom štáte,

— právo Európskej únie ani osobitne nariadenie č. 1408/71 nebráni uplatneniu ustanovení vnútroštátneho práva, akým je § 65 ods. 1 bod 2 Einkommensteuergesetz (nemecký spolkový zákon o dani z príjmov) (ďalej len „EStG“) v spojení s § 65 ods. 2 EStG, v situáciách, o aké ide vo veciach pred vnútroštátnym súdom, v inom členskom štáte než príslušnom štáte na účely nároku na rodinné prídavky.